

Педагогічна майстерність

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>Для всіх</i>
Спеціальність	<i>Для всіх</i>
Освітня програма	<i>Для всіх</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/ дистанційна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>2 кредити ЄКТС/ 60 год</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік/ модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	<i>Лекції. Практичні заняття</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>rozklad.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність» є комплекс властивостей особистості, який забезпечує високий рівень самоорганізації професійної педагогічної діяльності.

Відповідно до вимог ОНП **метою дисципліни** є формування у магістрів:

- здатності до міжособистісної взаємодії та педагогічної діяльності;
- здатності до навчання та самоаналізу (пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел);
- здатності до використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатності пропонувати концепції, моделі, винаходити й апробувати способи й інструменти професійної діяльності з використанням природничих, соціально-гуманітарних та економічних наук

Курс сфокусований на вивченні базових атрибутів педагогічної діяльності, рівнів розвитку педагогічної майстерності та її основних складових. Оскільки випускники другого рівня вищої освіти придатні до працевлаштування на педагогічних посадах, а саме: 23 викладачі, 231 викладачі університетів та вищих навчальних закладів, 2310 викладачі університетів та вищих навчальних закладів, 2310.2 викладачі університетів та вищих навчальних закладів, то, особлива увага зосереджена на сфері педагогічної взаємодії, особливостях комунікативного процесу в педагогічній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми магістри після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- комплексу соціогуманітарних та економічних дисциплін;
- організації результативної професійної діяльності індивідуально і як члена команди;
- методів вивчення перспективного педагогічного досвіду, оцінювання творчого потенціалу особистості;
- специфіки, стилів, етапів педагогічного спілкування, ознак особистісно-діалогового спілкування;
- типів, структур, динаміки конфліктів у педагогічних ситуаціях, шляхів їхнього розв'язання;

уміння:

- усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань та їх викладання;
- оцінювати отримані результати та аргументовано захищати прийняті рішення;
- відповідально ставитися до виконання роботи та досягти поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики;
- раціонально планувати педагогічну діяльність, визначати її завдання, створювати для неї умови.

У результаті засвоєння дисципліни магістранти зможуть:

- організувати оптимальне робоче й навчальне середовище;
- забезпечувати якість освіти відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій і Стандартів вищої освіти;
- використовувати сучасні шляхи професійного розвитку, підвищувати професійну культуру та педагогічну майстерність;
- реалізовувати технології творчої педагогічної діяльності.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни студенту бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами наукових інститутів та бібліотек.

Навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх і наукових галузей: філософії, педагогіки, менеджменту, історії тощо. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця дана навчальна дисципліна тісно пов'язана з іншими дисциплінами: «Педагогіка», «Психологія», «Політологія», «Соціальна філософія».

Дисципліна перебуває у певному зв'язку з іншими дисциплінами соціально-логіко-гуманітарного блоку, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту пропонованої дисципліни.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Семінарські	СРС
1	2	3	4	5
Розділ 1. Майстерність управління собою в педагогічній взаємодії				
Тема 1.1. Вступ до вивчення дисципліни	6	2	2	2
Тема 1.2. Сутність педагогічної діяльності	6	2	2	2
Тема 1.3. Педагогічна майстерність та її елементи	6	2	2	2
Тема 1.4. Педагогічна техніка та її характеристики.	6	2	2	2
Тема 1.5. Педагогічні здібності та педагогічний такт	6	2	2	2
Разом за розділом 1	30	10	10	10
Розділ 2. Майстерність педагогічної взаємодії				
Тема 2.1. Педагогічне спілкування, його сутність і особливості	6	2	2	2
Тема 2.2. Майстерність публічного виступу	6	2	2	2
Тема 2.3. Педагогічна майстерність вирішення конфліктних ситуацій	6	2	2	2
Тема 2.4. Імідж викладача та акторська майстерність	6	2	2	2
Залік	6	-	-	6
Разом за розділом 2	30	8	8	14
Всього годин	60	18	18	24

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1. Основна література

1. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник. – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 140 с. <http://dspace.ukrfa.kharkov.ua/bitstream/>
2. Педагогічна майстерність : Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. /За ред. І.А. Зязюна/. – К. : Вища шк., 1997. – 349 с. <http://www.studfiles.ru/preview/22988880/>
3. Педагогічна майстерність: комплекс навчально-методичного забезпечення магістрів всіх спеціальностей денної форми навчання. Укл.: Воляннюк Н.Ю., Москаленко О.В. – К. : НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», 2016. – 65 с.

4.2. Допоміжна література:

1. Андреев В.И. Педагогика : учебный курс для творческого саморазвития / В.И. Андреев. – Казань: Центр инновационных технологий, 2000. – 608 с. http://kpfu.ru/docs/F1925355376/Andreev.V.I..Pedagogika_redaktorskaya.versiya_.pdf
2. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество / В.А. Кан-Калик, Н.Д. Ниандров. – М. : Педагогика, 1990. – 144 с.
3. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України : Історія. Теорія : Підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів вузів / А.М. Алексюк // Міжнародний фонд "Відродження". – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
4. Басова Н.В. Педагогика и практическая психология / Н.В. Басова. – Ростов н/Д : "Феникс", 2000. – 416 с.; М. : Академия, 2000. – 392 с.
5. Бутенко Н.Ю. Педагогічна практика: підготовка та реалізація: Навч. посіб. / [Н.Ю. Бутенко, Л.М. Грищенко] / За заг. ред. Н.Ю. Бутенко. – К. : КНЕУ, 2005. – 184 с.
6. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе : контекстный подход: Методическое пособие / А.А. Вербицкий. – М. : Высшая школа, 1991. – 207 с.
7. Вергасов В.М. Активизация мыслительной деятельности студента в высшей школе / В.М. Вергасов. – К. : Выща школа, 1979. – 216 с.
8. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : Методичний посібник для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
9. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю.Н. Емельянов. – Л. : Политиздат, 1985. – 167 с.
10. Кан-Калик В.А. Основа педагогического общения / В.А. Кан-Калик. – Грозный : Чечено-Ингуш. колледж, 1979. – 350 с.
11. Культура общения / Под ред. Чмут Т.К., Чайка П.Л. – К. : Знание, 1990. – 15 с.
12. Куницына В.Н. Межличностное общение. Учебник для вузов / В.Н. Куницына, Н.В. Казаринова, В.М. Погольша. – СПб. : Питер, 2002. – 544 с.
13. Навчальний процес у вищій педагогічній школі : Навчальний посібник / За заг. ред. О.Г. Мороза. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. – 337 с.
14. Освітні технології : Навчально-методичний посібник / За заг. ред. О.М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2002. – 255 с.
15. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс : Учебник для студ. пед. вузов : В 2 кн. / И.П. Подласый. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн.1 : Общие основы. Процесс обучения. – 576 с. – Кн.2 : Процесс воспитания. – 256 с.
16. Семиченко В.А. Психология педагогической деятельности : Навч. Посібник / В.А. Семиченко. – К. : Вища шк., 2004. – 335 с.
17. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І. Слєпкань. – К. : 2000. – 210 с.
18. Соснин В.А. Учима общению : Взаимоотношение, взаимодействие, переговоры, тренинг / В.А. Соснин, И.Н. Семенов. – М.: Прогресс, 1993. – 156 с.
19. Чмут Т.К. Культура спілкування / Т.К. Чмут. – Харків : ХІРУП, 1996. – 206с.
20. Шапиро Д. Конфликт и общение: Путеводитель по лабиринту регулирования конфликтов / Д. Шапиро. – Кишинэу : Издательство «ARC», 1997. – 238 с.

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Тема 1.1. Вступ до вивчення дисципліни</p> <p>Предмет курсу «Педагогічна майстерність», його зміст, мета та завдання. Структура курсу та його основні категорії. Характеристика методів наукового дослідження педагогічної майстерності: теоретичних та емпіричних. Теоретичні методи: аналіз, синтез, порівняння, класифікація, абстрагування, конкретизація, моделювання. Емпіричні методи: педагогічне спостереження, опитування, експертна оцінка, тестування. Педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний).</p> <p>Література Основна: 3, 4, 5, Додаткова: 1; 3; 4; 5; 8; 10; 12; 13</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Навести приклади редакції формулювання категорії «педагогічна майстерність». 2. Визначити критерії педагогічної майстерності. 3. Охарактеризувати структуру педагогічної майстерності.
2	<p>Тема 1.2. Сутність педагогічної діяльності</p> <p>Суспільна значущість професії педагога, його функції. Поняття педагогічної діяльності. Змістова характеристика основних компонентів професійної діяльності: мета діяльності, суб'єкт, об'єкт діяльності, засоби діяльності; результати діяльності (рівень сформованості необхідних рис та якостей особистості).</p> <p>Література Основна: 3, 4, 5 Додаткова: 1; 3; 4; 5; 7; 8; 10; 12; 13.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити основні методи діагностики особистості професіонала. 2. Охарактеризувати педагогічну діяльність (сутність, структура, характеристика компонентів). 3. Розкрити складові професійно-педагогічної діяльності.
3	<p>Тема 1.3. Педагогічна майстерність та її елементи</p> <p>Зміст педагогічної майстерності викладача. Елементи педагогічної майстерності: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічна техніка, педагогічний такт, педагогічна творчість (креативність), мовна культура. Професійно важливі якості педагога.</p> <p>Література Основна: 4, 5 Додаткова: 1; 2; 3; 5; 8; 12; 15; 16.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати елементи педагогічної майстерності 2. Визначити професійно значущі якості та умови їх розвитку. 3. Розкрити функції педагога.

4	<p>Тема 1.4. Педагогічна техніка та її характеристики</p> <p>Поняття педагогічної техніки та її види: зовнішня та внутрішня. Внутрішня техніка: концентрація розумових та фізичних сил педагога на досягненні дидактичної та виховної мети; механізми налаштування педагога, зняття зайвого напруження; розподіл уваги (велике, середнє, мале коло); створення творчої ділової атмосфери в аудиторії.</p> <p>Невербальні засоби – статична експресія, динамічна експресія.; міжособистісний простір – дистанція, розміщення учасників спілкування; часові характеристики спілкування. Вербальні засоби - заохочувальні висловлювання, діалогізація мовлення, різноманітне використання інтонаційно-просодичних засобів, створення ефективної вербальної комунікації.</p> <p>Л і т е р а т у р а Основна: 1, 3, 4, 5 Додаткова: 2; 4; 6; 7; 8; 10; 12; 13</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складові педагогічної техніки. 2. Методи формування педагогічної техніки. 3. Розкрити рольовий репертуар педагога. 4. Охарактеризувати роль педагогічної творчості та творчого мислення у становленні педагога, формуванні його педагогічної майстерності. 5. Охарактеризувати поняття про педагогічну техніку педагога її структура.
5	<p>Тема 1.5. Педагогічні здібності та педагогічний такт</p> <p>Структура педагогічних здібностей: перцептивні, організаторські, комунікативні, дидактичні, сугестивні, конструктивні, академічні, експресивні. Педагогічна культура. Педагогічний такт та його складові. Вимоги педагогічного такту.</p> <p>Л і т е р а т у р а Основна: 1, 3, 4, 5 Додаткова: 1; 3; 4; 5; 7; 8; 10; 12; 13</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити основні умови формування та розвитку педагогічних здібностей. 2. Розкрити структуру педагогічного досвіду та педагогічні здібності як головні ознаки педагогічної культури викладача 3. Визначте основні професійні якості викладача.
6	<p>Тема 2.1. Педагогічне спілкування, його сутність і особливості</p> <p>Поняття педагогічного спілкування його види, цілі та функції. Структура педагогічного спілкування. Суб'єкт-суб'єктне спілкування, принципи педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування (авторитарний, демократичний, ліберальний). Умови ефективності професійного мовлення педагога.</p> <p>Л і т е р а т у р а Основна: 3, 4, 5 Додаткова: 1; 2; 3; 4; 5; 7; 8; 10; 11, 19</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати поняття «педагогічна взаємодія». 2. Проаналізувати рівні педагогічного спілкування. 3. Охарактеризувати техніку спілкування, комунікативні вміння педагога, правила педагогічного спілкування
7	<p>Тема 2.2. Майстерність публічного виступу</p> <p>Алгоритм публічного виступу. Підготовка до виступу. Психологічні аспекти ораторської майстерності. Ораторська майстерність та техніки доповідача. Типи ораторів. Невербальні характеристики та манери оратора. Особливості аудиторії та саморегуляція доповідача.</p> <p>Л і т е р а т у р а Основна: 2, 4, 5 Додаткова: 1; 4; 5; 7; 12, 19, 20</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте структуру доповіді. 2. Визначте особливості слухачів.

	3.Охарактеризувати компоненти ораторської майстерності.
8	<p>Тема 2.3. Педагогічна майстерність вирішення конфліктних ситуацій Педагогічний конфлікт та його структура. Фази конфліктної ситуації. Стили поведінки у конфліктній ситуації. Педагогічні тактики та стратегії вирішення конфліктних ситуацій. Методи залагодження конфліктних ситуацій у педагогічній взаємодії.</p> <p>Л і т е р а т у р а Основна: 2, 4, 5 Додаткова: 1; 4; 5; 7; 12</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте причини виникнення конфліктних ситуацій. 2. Визначте оптимальні шляхи вирішення конфліктів. 3. Охарактеризуйте фази конфліктної ситуації.
9	<p>Імідж викладача та акторська майстерність Поняття «імідж» та його структура. Принципи і технології формування іміджу викладача. Складові іміджу. Шляхи створення творчого самопочуття викладача. Роль артистизму в процесі педагогічного спілкування та його функції: мотиваційна, мобілізаційна, атрактивна, фасилітаторська, стимуляційна, синтетична. Критерії формування педагогічних та артистичних здібностей.</p> <p>Л і т е р а т у р а Основна: 1, 3, 4, 5 Додаткова: 1; 3; 4; 5; 7; 8; 10; 13.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте взаємозв'язок між педагогічною діяльністю та акторською 2. Вплив акторських здібностей викладача на якість подачі навчального матеріалу

Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

сформувати у студентів: розуміння теоретичного матеріалу; вміння формувати самостійні судження, відстоювати власні погляди, аргументуючи їх на основі наукових фактів; уміння та навички самостійної роботи з підготовки до безпосередньої участі в семінарі-обговоренні.

№ з/п	<i>Назва теми та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)</i>
1	<p>Тема 1.1. Вступ до вивчення дисципліни <i>Мета:</i> Проаналізувати методи наукового дослідження педагогічної майстерності</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте теоретичні методи наукового дослідження педагогічної майстерності. 2. Охарактеризуйте емпіричні методи наукового дослідження педагогічної майстерності. 3. Визначте сутність констатувального педагогічного експерименту 4. Сутність формувального педагогічного експерименту. 5. Визначте основні критерії педагогічної майстерності. 6. Проаналізуйте рівні педагогічної майстерності. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Здійснить порівняльний аналіз визначення поняття «Педагогічна майстерність». 2. Проаналізуйте основні завдання педагогічної діагностики. <p>Л і т е р а т у р а Основна: 3, 4, 5, 6 Додаткова: 1; 3; 4; 5; 8; 10; 12; 13</p>

2	<p>Тема 2: Сутність педагогічної діяльності <i>Мета:</i> поглибити та закріпити знання студентів про сутність педагогічної діяльності.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структура педагогічної діяльності. 2. Розкрийте аспекти педагогічної діяльності. 3. Визначте види, напрями та функції діяльності викладача. 4. Проаналізуйте основні закономірності діяльності викладача. 5. Охарактеризуйте основні напрями педагогічної діяльності. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток поглядів на педагогічну діяльність 2. Визначте основні функції педагогічної діяльності. 3. Проаналізуйте типи поведінки викладачів за Д. Райенсом <p>Література Основна: 3, 4, 5, 6 Додаткова: 1; 3; 4; 5; 8; 10; 12; 13</p>
3	<p>Тема 3: Педагогічна майстерність та її елементи <i>Мета:</i> систематизувати та закріпити знання студентів про складові педагогічної майстерності.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. У чому полягає сутність педагогічної майстерності? 2. Охарактеризуйте основні складові педагогічної майстерності. 3. Основні складові професійної компетентності. 4. Значення гуманістичної спрямованості в педагогічній діяльності. 5. Охарактеризуйте рефлексивні, мобілізаційні, інформаційні та розвиваючі вміння 6. Визначте сутність педагогічної творчості. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте особисті якості педагога, що впливають на його педагогічну майстерність. 2. Сутність педагогічної культури. <p>Література Основна: 4, 5, 6 Додаткова: 1; 2; 3; 5; 8; 12; 15; 16.</p>
4	<p>Тема 4: Педагогічна техніка та її характеристики <i>Мета:</i> систематизувати та закріпити знання студентів про види педагогічної техніки.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення психотехніки у діяльності педагога. 2. Розкрийте особливості вияву педагогічної техніки. Вимоги до рухів педагога? 3. Вимоги до зовнішнього вигляду педагога. 4. Охарактеризуйте основні прийоми внутрішньої техніки педагога. 5. Аналіз основних помилок викладача під час реалізації навчально-виховного процесу. 6. Назвіть складові техніки мовлення 7. Проксеміка, кінесика, екстралінгвістика в педагогічній діяльності <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні складові зовнішньої педагогічної техніки? 2. Назвіть методи формування педагогічної техніки 3. Методи саморегуляції. <p>Література Основна: 1, 3, 4, 5, 6 Додаткова: 2; 4; 6; 7; 8; 10; 12; 13</p>
5	<p>Тема 5. Педагогічні здібності та педагогічний такт <i>Мета:</i> систематизувати знання студентів про структуру педагогічних здібностей.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте структуру провідних педагогічних здібностей. 2. Значення педагогічної культури в діяльності викладача. 3. Охарактеризуйте складові педагогічної культури.

	<p>4. Охарактеризуйте поняття «педагогічний такт». Проаналізуйте складові педагогічного такту</p> <p>5. Визначте вимоги до педагогічного такту.</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте взаємозв'язок педагогічної культури та педагогічного такту. 2. Чи можна і як розвинути педагогічні здібності? <p>Л і т е р а т у р а</p> <p>Основна: 1, 3, 4, 5, 6</p> <p>Додаткова: 1; 3; 4; 5; 7; 8; 10; 12; 13</p>
6	<p>Тема 6 . Педагогічне спілкування, його сутність і особливості</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати знання про структуру педагогічного спілкування його види, цілі та функції.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте сторони педагогічного спілкування 2. Проаналізуйте функції спілкування 3. Які основні вимоги до техніки і культури мовлення викладача? 4. Характеристика функціонально-рольового та особистісно зорієнтованого спілкування 5. Охарактеризуйте структуру (етапи) педагогічного спілкування 6. Стили педагогічного спілкування (В. Кан-Калік, С. Вовченко) 7. Визначте комунікативні типи особистості за класифікацією В. Сатира. 8. Охарактеризуйте стилі педагогічного спілкування за А. Марковою, Л. Мітіною. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте стилі педагогічного спілкування за В. Латиновим. 2. Визначте особливості моделей спілкування за В. Кан-Каліком та І. Юсуповим. 3. Визначте, ролі які виконує викладач під час педагогічного спілкування. <p>Л і т е р а т у р а</p> <p>Основна: 3, 4, 5, 6</p> <p>Додаткова: 1; 2; 3; 4; 5; 7; 8; 10; 11, 12</p>
7	<p>Тема 7: Майстерність публічного виступу</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про особливості та структуру до публічного виступу.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте архітектоніку публічного виступу 2. Охарактеризуйте аспекти ораторської майстерності. 3. Проаналізуйте техніки доповідача. 4. Проаналізуйте основні прийоми та способи привертання уваги слухачів. 5. Визначте типи ораторів. 6. Розкрийте зміст прийомів утримання уваги. 7. Розкрийте основні способи викладу матеріалу виступу. 8. Способи впливу на аудиторію 9. Основні перешкоди та труднощі в організації публічного виступу. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте механізми живого зв'язку 2. Значення стислої психологічної характеристики аудиторії. 3. Прийоми зниження тривожності та страху перед аудиторією. <p>Л і т е р а т у р а</p> <p>Основна: 2, 4, 5, 6</p> <p>Додаткова: 1; 4; 5; 7; 12, 19</p>
8	<p>Тема 8: Педагогічна майстерність вирішення конфліктних ситуацій</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про структуру педагогічного конфлікту та способи вирішення конфліктних ситуацій.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність понять «конфлікт» та «Конфліктна ситуація» 2. Охарактеризуйте основні структурні елементи конфлікту 3. Визначте фази (стадії) конфліктної ситуації 4. Охарактеризуйте основні стратегії поведінки у конфліктах. 5. Проаналізуйте конфліктогени спілкування 6. Основні причини педагогічних конфліктів

	<p>7. Горизонтальні, вертикальні конфлікти, їх сутність та способи вирішення. 8. Роль третьої сторони у розв'язанні конфліктів 9. Особливості ведення переговорів у конфліктній ситуації 10. Охарактеризуйте різноманітні результати конфліктної взаємодії</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте сутність понять медіаторство, арбітраж та фасилітація. 2. Розкрийте характеристики умов перебігу конфлікту. 3. Значення психодіагностики конфліктів в педагогічній взаємодії. <p>Л і т е р а т у р а Основна: 2, 4, 5, 6 Додаткова: 1; 4; 5; 7; 12</p>
9	<p>Тема 9: Імідж викладача та акторська майстерність <i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про сутність іміджу викладача, його складових.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте взаємозв'язок акторської та педагогічної майстерності в педагогічній діяльності. 2. Охарактеризуйте шляхи створення творчого самопочуття викладача. 3. Визначте основні складові іміджу викладача 4. Охарактеризуйте вплив іміджу викладача на ефективність організації навчальної діяльності 5. Охарактеризуйте основні принципи та технології утворення іміджу. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте функції артистизму у процесі педагогічного спілкування? 2. Які є критерії формування педагогічних та артистичних здібностей? 3. Що може викладач запозичити із системи К.С. Станіславського? <p>Л і т е р а т у р а Основна: 5, 6 Додаткова: 1; 5; 7; 12;</p>

Політика та контроль

Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідування лекційних занять не оцінюється але є бажаним, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі та є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів. Для здобувачів вищої освіти, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях вкрай необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь студента на семінарських заняттях є обов'язковою. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг з дисципліни. У разі пропуску семінарського заняття обов'язково повинні бути вивчені теми, а також виконані всі завдання. Контроль знань (розуміння) студентом пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри психології і педагогіки. Студент, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус» або на сайті кафедри психології і педагогіки.

Студент на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто.

Форми роботи

Лекції, семінарські заняття. Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі (силабусі) дисципліни. Вітаються питання від студентів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим студентам або загалом аудиторії. Допускається діалог між студентами і викладачем на лекції.

На семінарських заняттях студенти фокусують свою увагу на засвоєнні, узагальненні та систематизації знань з педагогічної майстерності, базових педагогічних категорії, особливостей організації педагогічної діяльності та шляхів її оптимізації у змінних умовах.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologen_pro_plagiat.pdf, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

6. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, виконання завдань](#)

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг виконання студентами індивідуальних навчальних планів згідно графіка навчального процесу.

Семестровий контроль: [залік](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях;
- 2) написання модульної контрольної роботи.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу студента. Наложна підготовка студента до семінарського заняття займатиме в середньому 1-1,5 години.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання магістранта визначені у положенні про PCO з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Викладач оцінює роботу студента на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і чотирнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг студента станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 4 семінарських заняттях) і 14-й тиждень (за результатами роботи на наступних 7-8 семінарських заняттях) навчання повідомляється студенту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

На 15-16 тижні семестру студенти виконують модульну контрольну роботу. МКР виконується на лекційному занятті, тривалість МКР – 30 хвилин. Модульна контрольна робота містить двадцять вісім

тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді серед яких правильною є лише одна. Задача студента – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку студента) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю: [зарахування усіх передбачених РП завдань.](#)

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

7. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Працюючи на лекції студенту варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, про які розповідатиме викладач. Якщо студент буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, застосує його при підготовці до семінарського заняття. Якщо після цього студент презентує свою обґрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших студентів, ставитиме питання викладачу та студентам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Готуючись до семінарського заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковою навчальною літературою. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено

Зав. кафедрою психології і педагогіки., д.психол. н. Волянчук Наталією Юрієвною

Ст. викл. кафедри психології і педагогіки, к.психол.н, Москаленко Ольгою Володимирівною

Ухвалено кафедрою психології і педагогіки (протокол № 5 від 18.11.2020 р.)

Погоджено Методичною радою університету (протокол №6 від 25.02.2021 р.)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання (для студентів денної форми)

Рейтинг студента з дисципліни «Педагогічна майстерність» складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях;
- 2) написання модульної контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських заняттях (максимальна кількість балів на 1 семінарському занятті складає 8 балів:

правильна повна відповідь, творче розкриття запитання, вільне володіння матеріалом, яке свідчить про ґрунтовну обізнаність з теми та спрямованість на практичне опрацювання матеріалу; слухні доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії; висока активність у проведенні заняття.	6-8
відповідь з незначними неточностями або неповна, порушеннями логіки викладення відповіді; достатня активність у проведенні заняття, що свідчить про обізнаність з матеріалу та спрямованість на його опрацювання;	3-5
надання відповідей з чисельними значними похибками, неточна або неповна; достатня або низька активність у проведенні заняття що свідчить про фрагментарну обізнаність з матеріалу або неволодіння матеріалом та ухилення від участі у семінарському занятті.	1-2
відсутність відповіді, ухилення від участі у семінарському занятті	0

1. Написання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 28):

Кількість тестових завдань – 28. За кожне вірно виконане тестове завдання нараховується 1 бал.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 72 + 28 = 100 \text{ балів.}$$

Студенти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($RD \geq 0,6R$) мають можливості:

- а) отримати залікову оцінку (залік) так званим «автоматом» відповідно до набраного рейтингу;
- б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки.

При цьому попередній рейтинг студента з дисципліни скасовується і він отримує оцінку R_3 тільки за результатами залікової контрольної роботи.

Студенти, які не виконали всіх передбачених програмою дисципліни завдань не допускаються до заліку.

Студенти, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, виконують залікову контрольну роботу.

Залікова контрольна робота складається з трьох теоретичних питань за тематичними розділами курсу та виконується письмово. (Додаток 2.)

Приклад варіантів залікової контрольної роботи:

Варіант 1.

1. Проаналізуйте організаційні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
2. Розкрийте сутність механізмів міжособистісного сприйняття в педагогічному процесі.
3. Проаналізуйте розвивальні уміння, як критерій педагогічної майстерності.

Варіант 2.

1. Розкрийте особливості соціально-перцептивних стереотипів, що виникають в педагогічному спілкуванні у процесі міжособистісного сприйняття.

2. Охарактеризуйте уміння, що є складовими моделі професійної компетентності викладача. .
3. Розкрийте особливості вияву педагогічної техніки.

Залікова контрольна робота оцінюється за шкалою 100 балів. Перше запитання оцінюється із 34 балів, друге та третє із 33 балів.

Кожне питання оцінюється відповідно до **системи оцінювання**:

“відмінно”, повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 34 (33) ...30 балів;

“добре”, достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації, або незначні неточності) – 29...25 балів;

“задовільно”, неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та деякі помилки) – 24...20 балів;

“незадовільно”, незадовільна відповідь – 0 балів.

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Орієнтовні питання до залікової контрольної роботи:

1. Визначте поняття педагогічної майстерності, її критерії та рівні.
4. Охарактеризуйте структурні елементи педагогічного спілкування за Волковою Н.П.
5. Проаналізуйте прогностичні і уміння, як критерій педагогічної майстерності.
6. Розкрийте особливості вимог до мовленнєвої культури викладача.
7. Розкрийте сутність авторських педагогічних розробок.
8. Проаналізуйте мобілізаційні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
9. Розкрийте особливості застосування психотехніки в педагогічному процесі.
10. Розкрийте значення артистизму викладача у педагогічній діяльності.
11. Проаналізуйте інформаційні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
12. Проаналізуйте види педагогічних здібностей.
13. Проаналізуйте аналітичні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
14. Розкрийте основні вимоги до усного мовлення.
15. Розкрийте механізми міжособистісного сприйняття, що сприяють підвищенню ефективності педагогічного спілкування.
16. Проаналізуйте роль педагогічної культури в процесі навчання.
17. Визначте способи формування педагогічних і артистичних здібностей.
18. Проаналізуйте орієнтаційні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
19. Охарактеризуйте педагогічний такт та його складові.
20. Проаналізуйте елементи професійної компетентності викладача.
21. Розкрийте структуру комунікативного впливу.
22. Розкрийте значення іміджу викладача в педагогічному середовищі.
23. Проаналізуйте рефлексивні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
24. Розкрийте зміст прийомів привертання та утримання уваги.
25. Проаналізуйте організаційні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
26. Розкрийте сутність механізмів міжособистісного сприйняття в педагогічному процесі.
27. Проаналізуйте розвивальні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
28. Розкрийте особливості соціально-перцептивних стереотипів, що виникають в педагогічному спілкуванні у процесі міжособистісного сприйняття.
29. Охарактеризуйте уміння, що є складовими моделі професійної компетентності викладача.
30. Проаналізуйте значення культури і техніки рухів педагога під час педагогічного процесу.
31. Розкрийте особливості вияву педагогічної техніки.
32. Розкрийте роль і місце стереотипів у міжособистісному пізнанні під час педагогічного процесу.
33. Розкрийте сутність поняття стиль педагогічного спілкування. Види педагогічного спілкування.
34. Проаналізуйте основні вимоги педагогічного такту.
35. Визначте комунікативні типи особистості за класифікацією В. Сатира.
36. Охарактеризуйте стилі педагогічного спілкування за В. Кан-Каліком.
37. Визначте чинники соціально-перцептивних спотворень, які заважають викладачеві правильно сприймати та оцінювати студентів.
38. Охарактеризуйте стилі педагогічного спілкування за К. Левінім.
39. Проаналізуйте типи поведінки викладачів за Д. Райенсом.
40. Розкрийте сутність принципів і технологій утворення іміджу.
41. Охарактеризуйте стилі педагогічного спілкування за М. Березовіним, Я. Коломінським.
42. Охарактеризуйте комунікативну поведінку викладача та одну з типологій.
43. Проаналізуйте рефлексивні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
44. Визначте стилі педагогічного спілкування за С. Вовченко.
45. Проаналізуйте типи поведінки викладачів та відповідні моделі спілкування за А. Петровським.
46. Розкрийте основні вимоги педагогічного такту.
47. Охарактеризуйте компоненти педагогічної майстерності викладача.
48. Охарактеризуйте стилі педагогічного спілкування за А. Марковою, Л. Мітіною.
49. Розкрийте особливості вияву педагогічної техніки.
50. Визначте стилі педагогічного спілкування за В. Латиновим.
51. Визначте особливості моделей спілкування за В. Кан-Каліком та І. Юсуповим.
52. Визначте, ролі які виконує викладач під час педагогічного спілкування.